

В. М. Омельченко

Жовнині

ЖОВНИНІ (до 2-ї світової війни – Жовнин) – село Чернобаївського району Черкаської області. Знаходиться при впадінні р. Сула в Дніпро (Кременчуц. водосховище), за 48 км від райцентру, за 45 км від обл. центру та за 58 км від залізнич. ст. Золотоноша. Пл. 2,768 км². Насел. 1058 осіб (2001, складає 77,5 % до 1989), переважно українці. Вперше згадується 1116 в Іпатіїв. літописі під назвою Желді. Засн. князем Ярополком Володимировичем як опор. пункт для захисту пд.-сх. кордонів Київ. Русі. Першими поселенцями були жит. м. Дрютеск (Друцьк) Полоц. князівства, полонені під час походу його батька проти смолен. князя Гліба. 1239 зруйноване під час навали військ монгол. хана Батия. На поч. 16 ст. на місці Ж. згадується урочище Кліматин (Кліматичі), яке належало князям Смагам. Згодом відійшло у володіння Черкас. замку, 1509 – князів Павшів, які 1512 заповіли його Київ. Пустинно-Микіл. монастирю. 1624 село захопив К. Вишневецький і закріпив назву Жовнин (Жовник). 1628 згадується як містечко. 1638 побл. Ж. відбулася битва між повстанцями на чолі з гетьманом Я. Остряницею і Д. Гунею та військом Речі Посполитої. Від 1648 – сотенне містечко Чигирин. полку, якому підпорядковувалися села Горби, Гриньки, Липове, Матвіївка, Кліщинці. Згідно з грамотою рос. царя Олексія Михайловича 1654 Ж. повернено Київ. Пустинно-Микіл. монастирю. Наприкінці 17 – на поч. 18 ст. Ж. належало Градиз. монастирю. 1786 передане у відання казни. Після ліквідації полк. устрою 1782 Ж. увійшло до складу Київ. намісництва, 1796 – до Малорос. губ., 1802 – до Золотоніс. пов. Полтав. губ. У 1820-х рр. тут працювали 2 селітряних та 1 винокур. заводи. Від 2-ї пол. 19 ст. – волос. центр. 1863 у м-ку налічувалося 467 дворів (3661 особа), 1885 було 778 госп-в (4296 осіб). На поч. 20 ст. діяли 2 парафіял. школи і парафіял. училище, б-ка; 63 вітряки, водяний млин і 2 олійні. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1928–30 – райцентр. Від 1930 – у складі Градиз. р-ну Харків. обл., від 1937 – Полтав. обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33 (за різними даними померло бл. 100 осіб), зазнали сталін. репресій. Від вересня 1941 до 27 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. На фронтах 2-ї світової війни воювало 700 жит. села, 360

жовнинців вивезено на примусові роботи до Німеччини. У зв'язку з будівництвом Кременчуц. ГЕС 1959 Ж. перенесено на пд. терасу Дніпра, за 6 км від колиш. місця розташування. 1962 включено до Глобин. р-ну Полтав. обл., 1964 – до Золотоніс. р-ну, 1965 – до Чернобаїв. р-ну Черкас. обл. Нині у селі працюють підприємства с.-г. профілю, риболовец. підприємство, держлісгосп, приватне підприємство «Чорнобай-ліс». У Ж. – школа, дитсадок, Будинок культури, б-ка, лікарня, фельдшер.-акушер. пункт. При Будинку культури функціонують хорівий і драм. гуртки. Виявлено рештки неоліт. поселення, 5 поселень і кургани доби бронзи, кургани скіф. часів, досліджено могильники черняхів. культури та періоду Київ. Русі. Встановлено пам'ятник воїнам-визволителям, обеліск Слави. У Ж. провів дит. роки композитор *М. Лисенко*, гостював *М. Старицький*.

Бібліографічний опис:

Жовнине / В. М. Омельченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18188>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).